

Aquí, a fora

EDUARD ESCOFFET

POESIA

Albert Balasch, *Què ha estat això*. Premi de poesia Benet Ribas, 2002 (38è Premi Recull). Pagès Editors. Lleida, 2002.

No sóc el que se'n diu optimista pel que fa a les noves generacions de poetes. Encara que bastant més del que n'estaria un si llegís algunes antologies de títol futurista que reuneixen poetes que fan llibres que encara no poden aspirar a la jubilació. Anant una mica més a la realitat, crec, amb tot, que hi ha massa rimaires fàcils, funcionaris anticarnerians, revoltats de saló i epígons d'epígons i poques veus que s'alcin (o s'alcurin) amb força i fresques. Com ara això: obrir un llibre o escoltar un poema i sentir que la paraula avui pren força en aquest moment i que algun sentit té escriure si és el neguit el que el poeta segueix.

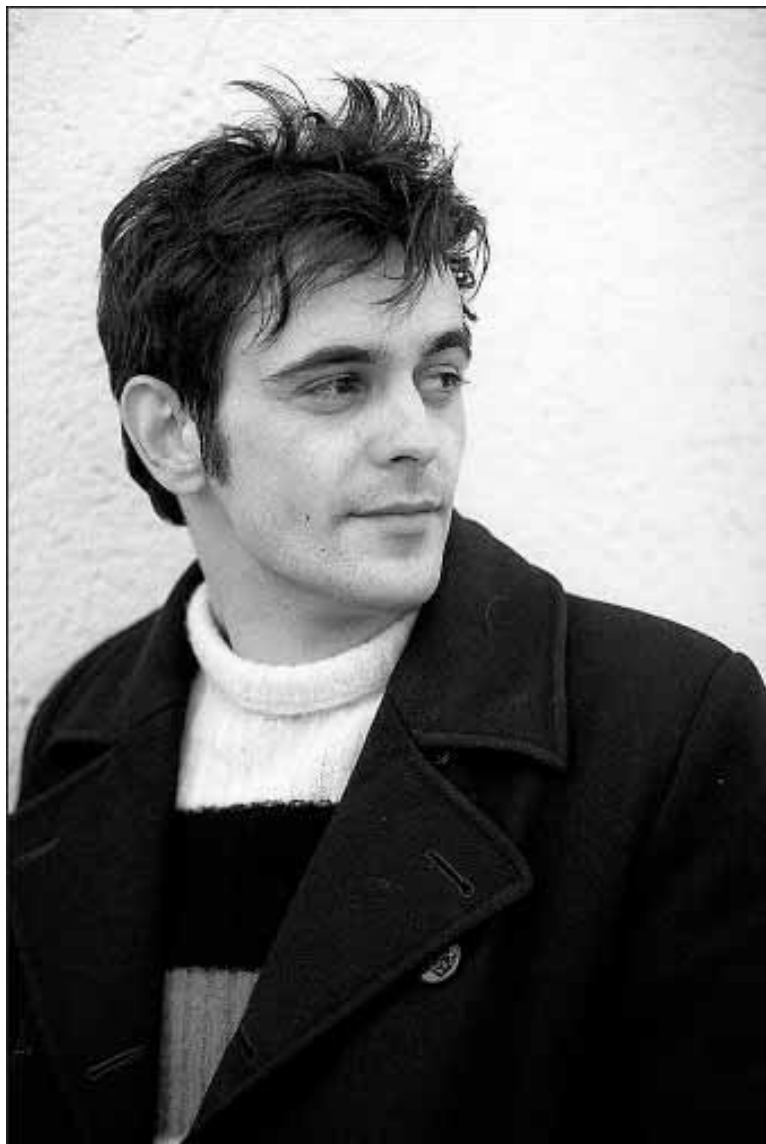
L'Albert Balasch, crec que sense risc, jo el col·locaria entre les veus joves que per començar tenen coses a dir, i sense justificacions assajades. Una veu, a més, que porta empremta, amb curiositat per les portes obertes o que es deixen obrir. Una escriptura que justifica l'obsessió per seguir el que fan els qui ara són joves. La de Balasch o la de Robert Juan-Cantavella o la de

Dídac P. Lagarriga o la de Josep Perelló. No ha fet gaire soroll, però el silenci és el so més potent.

Albert Balasch, fins ara, ha participat en diversos recitals i feia part del que alguns anomenen el grup de Poblenu, un grup vitalíssim de poetes i artistes i gent de teatre que treballaven plegats en una nau al Poblenu. Crec que eren una desena, i sempre recitaven plegats. Molts no eren estrictament poetes, però tothom hi deia la seva. Ara la nau ha estat engolida en la febre especulativa que està destruint de cap a peus el Poblenu. Per sort n'han quedat les edicions que van fer: tres llibres. Justament el primer, publicat el 1999, era de Balasch, *A fora*. El van seguir *Instant*, de Marc Capdevila, i més tard, *Ganàpia*, de Francesc Torrent. *A fora* és una narració imparabile, intensa, un regueró d'actitud i d'introspecció, a voltes sobre un mateix, sobre el mateix que no para de caminar i que es busca. Darrerament, Albert Balasch n'ha presentat una versió *gràfica* en un póster poètic firmat per diversos autors. Una deu que raja convertida en una taca de tinta que s'expandeix.

Què ha estat això recull, des de dins, com ell ma-

teix diu, diversos poemes escrits entre el 1996 i el 2000. Emmarcat per dues proses excel·lents que em recorden el

El poeta Albert Balasch ha guanyat l'últim Benet Ribas

ritme de *Company* de Beckett, es divideix en dues parts que avancen sigilosament en una mateixa línia, però amb matisos diversos. La primera, en un lloc inhòspit, fosc, que busca les raons de la por. La segona, més cap enfora, té un cos que mor i un temps que put, un malalt que segueix el seu neguit. Potser el boig d'Artaud o de Panero. I tots els poemes busquen, esperen o demanen la fi. Dit d'una altra manera: els poemes, escrits des del

vespre. I la fosca va entrant mentre el neguit queda al descobert damunt la taula.

En acabat de llegir el poema, em va venir al cap la balada d'Andreu Febrer que acaba amb aquell "Mort, vine tost, feneix ma aspra ventura!". I reobro el llibre i trobo els versos a "fi que improvises un final" i també a "miserable respirar". Més ençà: es mou entre el lament i l'angoixa de March i la proposta de silenci de Beckett, el *comment dire* del qual marca la forta empremta del poema que dona títol al llibre. Sense abruptesa, des d'un jo que s'escola quan l'enfoquen, no dubta, però: callar quan no hi ha ningú que, a fora, ens escolti. La seva escriptura de vegades és frag-

La veu de Balasch té curiositat per les portes obertes

mentària i sincopada i en altres, circular i redundant, una mena de *ritournelle* seguint la nomenclatura del poeta francès christophe fiat, amb qui formalment crec que manté paral·lismes. I en aquest dir i en el buit a què acaba els versos quan acaben també hi ha Celan. El cap: la pedra enmig del bosc: els crits.

És cert que potser encara ha de demostrar les seves potencialitats, que encara pot obrir un munt de portes. Però el gest crec que el podem entreveure segur: ara allarga la mà per obrir-ne una altra. I encara crec que seria del tot imprescindible que treballés amb el so, una relació gairebé obligada. El llibre, breu i ferm.

L'actualitat d'Anna Murià

XULIO RICARDO TRIGO

NARRATIVA

Anna Murià, *Quatre contes d'exili*. Ajuntament de Terrassa. Terrassa, 2002.

La fotografia és l'octubre del 1939. El dia no el sabem, però sembla assolellat, agradable. Malgrat tot, mentre els homes encara van en camisa, algunes dones ja porten jaqueta o, si més no, una armilla a ratlles, com aquells teixits dels cantautors francesos model Chevalier. Posen en filera davant la casa, la típica casa de camp francesa, amb planta baixa i primer pis, amb un petit porxo emparat a l'entrada. És com una mena d'últim refugi; alguns estan a punt d'emigrar a

la República Dominicana, d'altres romandran a França, hauran de fugir a peu pels camins, només amb la memòria del respecte d'uns quants.

UN GRUP HISTÒRIC

És una fotografia històrica de l'exili literari català. Davant la Villa Rosset, a Roissy (França), tots esperen, obligats a cercar en altres països la llibertat que se'ls ha negat a la Península. Però l'esperança no es reflecteix als rostres, no es aviat murrís, rostres sotmesos a la tensió de la incertesa. Hi trobem en Magí Murià, l'Armand Obiols, la Mercè Rodoreda, en Jordi Murià, l'Amàlia Casals, l'Agustí Bartra, l'Anna Romaní i l'Anna Murià, encara joves, plens de força, d'idees guillotines però vibrants, com un recurs contra el de-

falliment que de vegades els arrossega.

Sens dubte la seva experiència a Roissy, la desraó d'aquella guerra, va servir l'Anna Murià per a escriure *Tres*, conte que encapçala el petit recull que publica l'Ajuntament de Terrassa dins els *Papers Bartra*, una iniciativa que vol donar a conèixer tot el material de l'Arxiu Personal d'Agustí Bartra, en mans de l'Ajuntament gràcies a la donació de la seva dona.

Tres és el primer conte dels quatre aplegats a *Quatre contes d'exili* i expressa amb contundència l'oposició de l'autora a la guerra i els exèrcits, sempre a partir de metàfores senzilles però contundents. A *Tres*, la colla de personatges amb oficis diversos que poblen la història —un capità retirat de la policia rural, un arxiver i un dramaturg, entre

d'altres—, disconformes amb la política del seu país sense exèrcit, decideixen muntar-ne un pel seu compte. L'estructura fragmentària, la claredat, tant d'idees com d'exposició, i la voluntat plàstica de l'autora fan del text una peça del tot actual.

El conte *El fantasma del gall* també funciona com una bona metàfora dels horrors que l'ésser humà pot causar-se a si mateix o als seus companys de viatge. Se'ns explica una mena de rebel·lió animal que ben podria ser la rebel·lió dels innocents. La mateixa estructura fragmentària fa que la història vagi cap a un final impactant, ple de força.

TRADICIÓ, AMOR I MORT

Dos contes més completen el llibret. A *La dona que no ha estat mai noia* se'ns explica la història de l'Adela, a qui van ro-

bar la infantesa. És un cant a l'amor una mica romàntic, de caràcter més tradicional que els anteriors, però poderós igualment de llenguatge, intens per la capacitat de síntesi de la seva escriptura. Força emotiu és també *El darrer bes de la muntanya de Roses*. Es va desplaçant com un diàleg sobre la mort que vol passar per damunt del pas del temps, el bes com a metàfora de l'estima eterna.

Tot plegat, aquest brevíssim volum amb contes publicats a revistes de Buenos Aires i Mèxic durant el seu exili americà, ens dona notícia de la modernitat que destil·laven aquella colla d'escriptors que van veure trencada la seva evolució, i de vegades les seves vides, de manera tan injusta.

Va trigar molts anys la literatura catalana, anys de dubte, por i tristesa, a tenir expressions literàries amb la mateixa força. Llegir l'Anna Murià, ara, quan fa tan poc que ens ha deixat després llarga vida, pot ser una experiència intensa, una experiència de bona literatura.